

MOZAİKLERİN SERGİLENMESİNDE YENİ YAKLAŞIMLAR: İSTANBUL BÜYÜK SARAY MOZAİKLERİ MÜZESİ ÖRNEĞİ

Merve ÖNDER

Y. Lisans Öğrencisi, Akdeniz Üniversitesi Akdeniz Uygarlıkları Araştırma Enstitüsü, ondeer@gmail.com ORCID: 0000-0003-3156-5672

Zuhale KAYNAKCI ELİNÇ

Prof. Dr., Akdeniz Üniversitesi, İç Mimarlık Bölümü, zuhalelinc@akdeniz.edu.tr, ORCID ID: 0000-0002-6997-7296

Latif Gürkan KAYA

Prof. Dr., Burdur Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi, Peyzaj Mimarlığı Bölümü, ORCID ID: 0000-0001-8033-1480

Önder, Merve; Kaynakçı Elinç, Zuhale ve Kaya, Latif Gürkan. "Mozaiklerin Sergilenmesinde Yeni Yaklaşımlar: İstanbul Büyük Saray Mozaikleri Müzesi Örneği". idil, 97 (2022 Eylül): s. 1339-1353. doi: 10.7816/idil-11-97-07

ÖZ

Bizans sanatı ve mimarisi; saraylar, kiliseler, bazilikalar, anıtlar, kaleler, surlar ve bu gibi birçok eseri içerisinde barındırır. Bu eserlerin en önemlilerinden biri Büyük Saray'dır. Bizans dönemi eseri olan Büyük Saray Mozaikleri günümüzde İstanbul Büyük Saray Mozaikleri Müzesi'nde sergilenmektedir. İstanbul'un kalbi olan Sultanahmet de ortaya çıkarılan eserlerin üzerine koruyucu bir müze kurulmuş ve bu eserler günümüzde bu müzede sergilenmektedir. Günümüzde müze yapıları ve içindeki sergileme yöntemleri, teknolojinin ve tasarımdaki yeniliklerin artmasıyla birlikte çok değişmiştir. 3 boyutlu sergileme, kiosklar, dokunmatik ekranlar, sanal gerçeklikler ve bu gibi çok farklı teknolojik sergileme yöntemleri görülmektedir. Bu çalışmanın amacı; Büyük Saray Mozaikleri Müzesi'nin mozaiklerinin daha iyi anlaşılmasını, daha fazla insana ulaşabilmesini, dijital ortamda daha fazla yer almasını ve çağdaş dönemi yakalamasını sağlayan tasarım önerileri sunmaktır. Çalışma dört aşamalı olarak yürütülmüştür. Birinci aşamada koruma kavramı, sergileme kavramı ve sergileme ilkeleri incelenmiştir. İkinci aşamada mozaik tanımı, tarihçesi ve mozaiklerin korunması incelenmiştir. Üçüncü aşamada Akdeniz Havzası'nda bulunan Ortaçağ dönemine ait eserleri sergileyen müzeler analiz edilmiştir. Son aşamada ise Büyük Saray Mozaikleri Müzesi'ne değinilmiş ve çağdaş müzecilik anlayışı doğrultusunda koruma ve sergileme kapsamında tasarım önerileri sunulmuştur. Bu çalışma ile Akdeniz Ortaçağ örnekleri ışığında mozaiklerin korunması ve sergilenmesi analiz edilip, İstanbul Büyük Saray Mozaiklerinin korunması ve sergilenmesi kapsamında tasarım önerileri sunarak gelecekteki araştırmacılar ve tasarımcılar için örnek olması amaçlanmaktadır.

Anahtar Kelimeler: Mozaik, İstanbul Saray Mozaikleri Müzesi, sergileme

Makale Bilgisi:

Geliş: 19 Haziran 2022

Düzeltilme: 17 Temmuz 2022

Kabul: 22 Ağustos 2022

Giriş

Bizans, 4. yüzyıldan 15. yüzyıla kadar yaklaşık bin yıllık bir dönemde tüm Ortaçağa egemen olmuş bir uygarlıktır. Önemli bir parçası Anadolu toprakları üzerinde bulunan Bizans, Roma İmparatorluğu'nun içinde doğup geliştiği için uzunca bir süre tüm Akdeniz çevresine hakim olmuştur (Yıldız, 2008:1) Boğaziçi'nin Avrupa yakasında eski bir Grek yerleşmesi olan Bizans (Byzantion) kenti M.S. 330 yılında İmparatorluğun başkenti olmuştur. Bu nedenle daha sonraki dönemlerde kent Konstantinopolis olarak adlandırılacaktır (Bahar, 2010:112). Bizans sanatı ve mimarisi köklerini eski Yunan ve Roma'dan alan, yerli medeniyetlerin kalıntılarını Hristiyan inancıyla kaynaştırarak bin yılı aşkın bir süre Ortaçağ dünyasında ilham verici eserler bırakmıştır (Eyice,1988: 45).

Bunun yanı sıra Bizans devletinin, çeşitli kültür izlerini taşıyan ülkeleri içine alan coğrafi konumu ve Hristiyanlığı resmi din olarak kabul etmesi bu sanata yeni unsurların girmesine yol açmıştır M.S. IV. yüzyılda Konstantinus zamanında Bizans'ın resmi dini Hristiyanlık olunca eski Roma sanatı değişik bir boyu kazanmıştır. Ülkenin her yerine Kiliseler yapılmaya başlanmıştır. Bu Kiliselerin içi eski Hristiyanlık motifleri ile süslenmeye başlanmıştır. Süslemelerde freskler ve mozaikler önemli bir yer tutmuştur (Bahar, 2010: 182).

İlk olarak Sümer'de ortaya çıktığı düşünülen mozaikler Bizans dönemine kadar kesintisiz olarak her dönemde Mimarının önemli bir süsleme elemanı olarak karşımıza çıkmaktadır. Günümüzde bu tarihi mozaikler son yıllarda teknolojinin gelişmesiyle birlikte çok farklı şekillerde sergilenmektedir. İspanya'da Antiquarium ve Olmeda, İtalya'da Villa Dei Mosaici di Spello müzelerinde bulunan eserler çağdaş ve teknolojik sergileme yöntemleriyle adeta örnek bir müze teşkil ettiklerini söyleyebiliriz. Ülkemizde Necmi Asfuroğlu Mozaik Müzesi, Gaziantep Zeugma Mozaik Müzesi, Hatay Arkeoloji Müzesi, vb. son dönemde teknolojik sergileme yöntemlerini içinde barındıran çağdaş, yenilikçi ve modern mozaik müzeleri tasarlanmıştır. Bu çalışmada 1953 yılında İstanbul'da Eski Arasta'da yapılan Bizans Dönemi'nin önemli Mimari yapılarından olan Büyük Saray'ın yer mozaiklerinin sergilendiği Müze'nin günümüz mimarisinde ve teknolojisinde meydana gelen gelişmeler ışığında daha işlevsel ve amacına uygun hale getirilebilmesi için tasarım önerileri sunulmuştur.

Mozaik Tanımı ve Tarihçesi

"Mozaik; cam, mermer ve benzeri uygun malzemelerden özel olarak üretilen renk fragmanlarını (tesserae) kireç ya da çimento harcı ile belli bir yüzeye yapıştırmak suretiyle yapılan resim veya dekoratif süsleme" yöntemi olup (Genç, 1994: 87), insan hayatında erken dönemlerden itibaren farklı biçimlerde yer bulmuş önemli bir bezeme sanatı olarak görülmektedir (Hetto, 2021: 53). Mozaik kelimesi etimolojik olarak Grekçe'de yer alan "Mousa " kelimesinden türemiş, Roma Dönemi'nde Latince "Musivum" halini almış, Ortaçağ Latincesi'nde "Musaicus" olarak değişmiş ve Fransızcaya "Mosaïque" olarak geçmiştir (Cömert 2010:76-77).

Köken ve etimolojik olarak araştırmacılar tarafından çok çeşitli fikirlerin ortaya atıldığı mozaik kelimesinin menşei, hangi kelimedenden türettiği henüz kesinlik kazanmamakla birlikte, ortak düşünce İbrani dilindeki "Maskith" veya Yunan dilindeki "Musa" kelimelerinden ortaya çıktığıdır (Üstüner, 2002: 7).

Tarih boyunca mozaik sanatını tanımlayan pek çok kelimenin kullanıldığı bilinmektedir. Antik dönem yazarlarından olan Vitruvius'un belirttiğine göre mozaik hakkında Ortaçağ'a kadar "Museum, Musium ve Musivum" gibi çeşitli isimler kullanılmış (Hetto, 2021: 53).

Mozaik sanatının ilk ortaya çıktığı tarih ve coğrafya tartışmalı olmakla birlikte mozaik döşeme tekniğinin bilinen en erken örneği Sümer kentleri Uruk- Warka ve Al Ubaid olarak MÖ 3. ve 4. bin yıllara tarihlenmektedir (Fischer, 1969: 33-34). Sümer döşemeleri, Yunan ve Roma sanatındaki mozaiklerle teknik açıdan benzerlik gösterse de işlevsel farklılık ve o dönemde geniş coğrafya mesafesi nedeniyle Yunan ve Roma sanatındaki mozaiklerin kökeni sayılmamaktadır (Salzmann, 1982: 5, Ekicioğlu vd., 2018: 85).

Hellenistik ve Roma dönemlerinde mozaiklerde başta mitolojik sahneler olmak üzere çeşitli kompozisyonlar uygulanmıştır. Soylular kendi portrelerini mozaik olarak yaptırabildikleri gibi çeşitli sanatçılar da özgün eserler vermişlerdir. Özellikle Roma dönemi mozaikleri günlük yaşam, meslek grupları, sanatsal faaliyetler, din, fauna, flora gibi konularda zengin bir tasvir kaynağına dönüşmüştür. Hristiyanlık sonrası özellikle Bizans'ta mozaik dini sahnelerin tasviri amacıyla kiliselerde sıklıkla kullanılmıştır. Bu tür mozaiklerde kilise yapılarını inşa ettiren krallar, kraliçeler ve piskoposlar gibi dönemin önemli şahıslarının da tasvirleri yapılmıştır (Ekicioğlu vd., 2018: 85).

Mozaiklerin Korunması ve Sergilenmesi

Arkeolojik kazılar sonrasında ortaya çıkarılan mozaiklerin müzelere taşınarak korunması her zaman tartışmalı bir konu olmuştur.

Ancak, kimi örneklerde olumsuz çevre koşulları, finansal sorunlar ya da malzemenin uygun olmayan koruma durumu nedeniyle önlenemeyişi, hırsızlık tehlikesi, baraj yapımı, yol yapımı gibi bayındırlık faaliyetlerinin yürütülmesi, istenmese de bazı durumlarda yetkilileri bir bütünün parçası olan mimari elemanların müzelere nakledilmesi kararını almaya mecbur bırakmaktadır (Uğuryol, 2005: 74).

Zemin mozaikleri sergilenirken, dik konumda teşhir edilmesi, ziyaretçiler tarafından onların duvar mozaïği gibi algılanmasına sebep olabilmektedir. Bu durumun önüne geçebilmek için mozaiklerin sanatsal değerleri, mimari özellikleri ve işlevlerini ziyaretçiye net bir şekilde aktarılması gerekmektedir (Uğuryol, 2005: 183). Büyük Saray Mozaik Müzesi duvarlarında sergilenen mozaiklerinde de bu algılama sorunu mevcuttur. Ayrıca çok büyük çapta olmayan bu müzedeki diğer bir sorun ise yetersiz sergileme alanlarında çok sayıda mozaïğin bir arada teşhir ediliyor olmasıdır (Resim 1). Bu nedenle, müze sergileme mekanlarında duvarların önemi çok büyüktür. "Dar mekân içindeki müze ziyaretçisi yüzey olarak yataydan çok düşey alanları algılar. Bu durumda duvarlar üzerinde yapılan renk oyunları ile boyutlarla ilgili düzenlemeler mekânın daha iç açıcı ve geniş görünmesini sağlayabilir" (Erbay, 2011: 143). Zemin mozaiklerin sergilenmesi için hazırlanan özel donatılar tüm bu yukarıda bahsedilen sorunlar için en iyi çözüm olabilir. Bu tür bir donatı elemanı örneği Archeologico Nazionale di Cagliari Müzesi'nde bulunmaktadır (Resim 2).

Resim 1. Büyük Saray Mozaik Müzesi duvarlarında sergilenen mozaikler

Resim 2. Archeologico Nazionale di Cagliari Müzesi'nde Mozaiklerin Sergilenmesi

Eğer imkân varsa zemin mozaiklerinin yerde sergilenmesi yerinde bir yaklaşım olur. Taban mozaiklerinin yerde teşhiri için büyük sergi mekanları gerekir (Uğuryol, 2005: 182). Mozaïğin insan hareketi ve fiziksel

temasından korunması ve bu korumayı gerçekleştirirken görsel ilişkinin kesintisiz olarak sağlanması gerekmektedir (Kırlı Özer, 2021: 360). Mümkünse etraflarında rahatça dolaşılacak alan bırakılmalı, hatta zemin seviyesinden yüksekte yürüyüş platformları hazırlanarak daha iyi izlenebilmeleri sağlanmalıdır (Uğuryol, 2005: 183). Antakya Otel Müzesi yürüyüş platformları bu çerçevede tasarlanmış olup iyi bir örnektir (Resim 3).

Resim 3. Antakya Otel Müzesi yürüyüş platformları

Büyük Sarayın Tarihçesi

Konstantinopolis'in 4. yüzyıldaki kuruluşundan 11. Yüzyılın sonlarına kadar devletin, soyluların ve idarecilerin yaşamlarının fiziki mekânı Büyük Saray olmuştur (Yalçın, 2000:1). Şüphesiz Bizans sarayları içinde en eskisi ve en önemlisi, Büyük Konstantin tarafından kurulup yüzyıllar boyunca yeni yapıların eklenmesi ile genişletilen Büyük Saray'dır. (Ataş, 2007: 33). Sultanahmet Camii ve Ayasofya arasında uzanan geniş alanın doğusuna yayılan yapıdan günümüze ulaşan kalıntılar oldukça azdır. Büyük Saray hakkındaki bilgiler dönemin tarihçileri ve vakanüvislerinden günümüze ulaşan yazılı belgelere dayanır. (Jobst vd., 1997: 18-20).

Büyük Saray Sultanahmet Camii ve Ayasofya arasında bulunan bölgeden Marmara kıyılarına kadar uzanan yaklaşık 100.000 m² alanı kaplayan büyük bir kompleksi (Resim 4). Günümüzdeki Cankurtaran ve Sultanahmet mahallelerini kapsayan Bizans'ın bu en büyük yapısının, yapıldığı dönemde kuzeybatıda Hipodrom ve Zeuksippos Hamamı kuzeydoğuda Augusteion Meydanı ve Ayasofya ile doğu ve güney tarafı ise Marmara kıyıları ve denize kadar uzanmaktaydı. Güneybatı tarafı ise Boukeleon Saray'ı ve Homisdas Mahallesi'ni kapsamaktaydı (Köknar, 2019: 16-17).

Resim 4. Büyük Saray rekonstrüksiyon çizimi (Vogt planı temel alınarak Yalçın, 2000'den uyarlanmıştır)

Bu geniş alana yayılan Büyük Saray kompleksinden günümüze hangi yapılara ait olduğu henüz anlaşılamayan bir rampalı kule, Ayasofya'nın doğusundaki Pittakia ismi verilen bölgedeki mimari kalıntılar ve duvar resimleri ile Mozaik Müzesi olarak kullanılan zemini döşeme mozaikleriyle kaplı revaklı avlu yapısı kalmıştır (Kır, 2018: 1).

Büyük Saray Mozaiklerinde İşlenen Konular

İstanbul Büyük Saray Mozaik Müzesi mozaiklerinde işlenen konular Bizans'ın günlük hayatından ve mitolojik alandan bir hayli enteresan sahnelerden oluşmaktadır (Jobst vd., 1997: 80). "Mozaiklerde; doğa ağırlıklı resimlerde açık havada çoban yaşamı, iş yapan köylüler, avcılar, oyun oynayan çocuklar, yabani ya da çayırdı otlayan evcil hayvan gruplarının yanı sıra, mitolojiden, hayvan hikayelerinden veya masallarda değinilen egzotik hayvanlardan da alıntılar betimlenmiştir" (Jobst vd., 1997: 16).

Büyük Saray Mozaikleri konularını genel olarak aşağıdaki ana başlıklardan almıştır (Jobst vd., 1997: 45-56);

- Genel av sahneleri
- Hayvanların mücadelesini konu eden sahneler
- Evcil ve yabani hayvan betimlemeleri
- Pastoral ve Romantik çoban yaşamı ile ilgili sahneler
- Köy yaşamıyla ilgili diğer konular
- Antik çağların sevilen oyunları-hayvan çocuk ilişkisi
- Mitolojik esinlenmeler
- Grifon adı verilen yarı kuş başlı aslanlar ve bu gibi egzotik karışık yaratıklar
- Hayvan hikayelerine gönderi olan kompozisyonlar

Koruyucu Yapının Tarihi

Büyük Saray Mozaikleri, Antik Dönem İstanbul'unda ortaya çıkarılan önemli bir arkeolojik buluntudur.

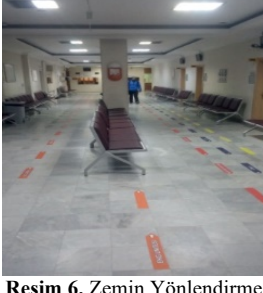
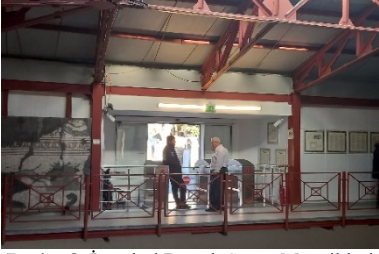
Bu mozaiklerin korunması ve gelecek nesillere aktarılabilmesi için dönemin eski eserler kurumu tarafından, revaklı avlunun kuzeydoğu salonunun kazılmasının ardından geçici bir sundurma olan ahşap ile korunması sağlanmıştır. Eski Arasta Çarşısı içerisinde bulunan ve geçici koruması sağlanmış bu alanda bir mozaik müzesi inşa edilmiş ve bu müze 1953 yılında Büyük Saray Mozaikleri Müzesi ismiyle İstanbul Arkeoloji Müzelerine bağlı olarak ziyaretçilerin hizmetine açılmıştır. 1979 senesinde bu müze Ayasofya Müzesi'ne bağlanmış, aynı senelerde özellikle çatının yapı fiziki bakımından eksik kalması nedeniyle gitgide artan hasarlar almış ve ziyarete kapatılmıştır. Dönemin "Ayasofya Müzesi Müdürü Sabahattin Türkoğlu'nun" girişimleriyle, saray mozaığının koruma ve restorasyonu ile bilimsel çalışmaların yürütülebilmesi adına, Avusturya Bilimler Akademisi ve Türkiye Cumhuriyeti "Kültür Bakanlığı Anıtlar ve Müzeler Genel Müdürlüğü" arasında yürütülen çalışma anlaşmasına göre (1982), yeni bir koruyucu yapı bina çalışmalarına başlanmıştır. Planlanan yeni koruyucu yapı, İstanbul Rölöve ve Anıtlar Müdürlüğü'nden Mimar Alpaslan Koyunlu tarafından tasarlanarak, 1987 senesinde bitirilmiş ve 1997 yılında "restorasyon ve konservasyon çalışmalarının tamamlanmasıyla birlikte yeniden ziyarete açılmıştır" (Jobst vd., 1997: 81, Erkan, 2006: 66-67).

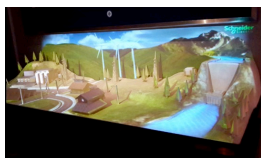
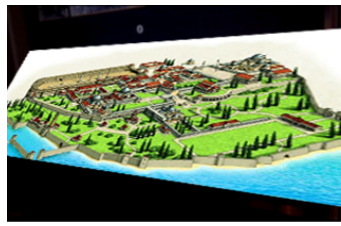
İstanbul Büyük Saray Mozaikleri Müzesi İç Mekân Tasarım ve Sergileme Önerileri

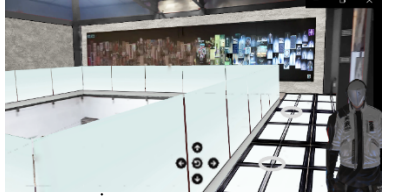
Büyük Saray Mozaiklerinin korunması ve sergilenmesi; Revaklı yapının kuzeydoğu salonunun kazılmasının ardından ahşaptan geçici bir sundurma ile koruma altına alınmış, belli bir süre sonra yapının çatı fizikinin yetersiz kalışından kaynaklı giderek ağır bozulmalar başlamış, bunun üzerine müze binası 1979 yılında geçici olarak kapatılmış, Avusturya ve Türkiye arasında imzalan ortak bir çalışma sonucunda 1982 yılında yeni bir müze binasının planlanmasına başlanmış ve 1987'de müze binası bitirilmiştir. Müzede dönemin şartlarına göre koruma ve sergileme planlaması yapılmış ve mozaiklerin korunması ve ziyaretçilerle buluşturulması sağlanmıştır. Teknolojinin gelişmesi ve çağdaş sergileme yaklaşımları sonucunda aşağıda tabloda belirtilen öneriler sunulmuştur.

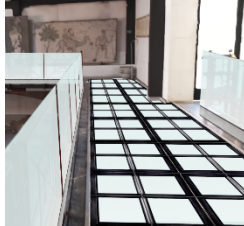
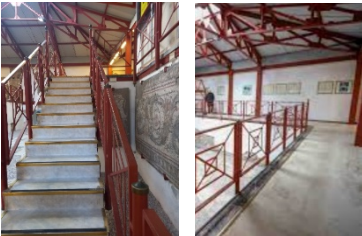
Tablo 1: İstanbul Büyük Saray Mozaikleri Müzesi İç Mekan Tasarım ve Sergileme Önerileri

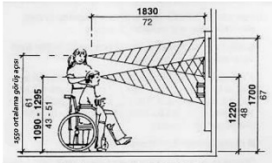
MEVCUT DURUM	ÖRNEK	ÖNERİ
İstanbul Büyük Saray Mozaikleri Müzesi çok merkezi bir yerde olmasına rağmen pek çok kişi tarafından bilinmemektedir. Yönlendirmeler tabelalar ile sağlanmıştır.	Zemin Yönlendirme İşareti	Büyük Saray Mozaikleri Müzesine gelen turistlerin daha kolay ulaşmasını sağlamak amacıyla Sultanahmet Meydanında bulunan Dikilitaştan itibaren müzeye kadar zeminde bir yönlendirme işaretinin konumlandırılması önerilmektedir.

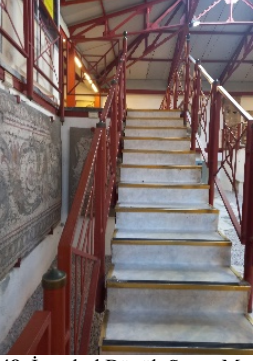
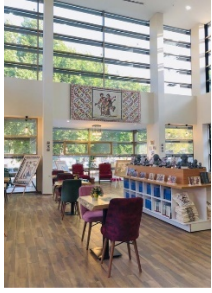
 Resim 5. İstanbul Büyük Saray Mozaikleri Müzesi Yönlendirme Tabelası	 Resim 6. Zemin Yönlendirme Örneği Uygulamaları	 Resim 7. İstanbul Büyük Saray Mozaikleri Müzesi Zemin Yönlendirme Çalışması
Mevcut durumda mozaiklerin arkasında bordo renkli çelik konstrüksiyon gözükmektedir. Bordo renkli çelik konstrüksiyonlar algıyı dağıtmakta ve tavanda bulunan kablolar çirkin bir görüntü oluşturmaktadır.	Çelik Kontrüksiyon	Çelik konstrüksiyon rengini antrasit rengine boyayarak modern bir görüntü oluşturulması, tavadaki kabloların saklanması önerilmektedir.
 Resim 8. İstanbul Büyük Saray Mozaikleri Müzesi İç Mekanı		 Resim 9. İstanbul Büyük Saray Mozaikleri Müzesi İç Mekanın Yeniden Düzenlenmiş Hali
Arasta Pazarı'na açılan pencere camları dönemin şartları gereği bir bütün olarak geçilememiştir.	Tamperli Cam	Cam sanayinin gelişmesiyle birlikte büyük açıklıkların tek bir camla geçilmesi mümkün olmuştur. Bu alanda bir bütün olarak kurşun geçirmez tamperli camın daha estetik ve çağdaş bir görüntü oluşturacağı düşünülmektedir.
 Resim 10. İstanbul Büyük Saray Mozaikleri Müzesi'nin Arasta Pazarı'na Açılan Pencere Camları		 Resim 11. İstanbul Büyük Saray Mozaikleri Müzesi'nin Arasta Pazarı'na Açılan Pencere Camları Yeniden Düzenlenmiş Hali
Müzedeki mevcut bilgi kiosku bulunmamaktadır	Bilgilendirme Kiosku	Müze girişine ve müze içerisine önemli bir noktalara, tek parmakla ekrana dokunarak Büyük Saray Mozaik Müzesi hakkında bilgi almak amacıyla açık ve kapalı alanda rahatça kullanılabilen etkileşimli bilgi kiosku yerleştirilmesi önerilmektedir. Bu bağlamda kiosku kullanan ziyaretçilerin az sayıda adım izleyerek ve daha az bilişsel çaba harcayarak Büyük Saray Mozaik Müzesi sergileri, Büyük Saray Mozaik Müzesi konseptleri, Büyük Saray Mozaik Müzesi krokisi gibi çeşitli bilgiler sunarak her türlü ziyaretçinin ilgisini çekmesi amaçlanmaktadır.

 Resim 12. İstanbul Büyük Saray Mozaikleri Müzesi İç Mekanı	 Resim 13. Kioks Örneği	 Resim 14. İstanbul Büyük Saray Mozaikleri Müzesi İç Mekanına Kioks Eklenmiş Hali
Müze içerisinde mozaikler hakkında bilgi vermek adına bilgilendirme panoları kullanılmıştır. Bu panolarda Büyük Sarayın rekonstrüksiyonu, planı, Büyük Saray, müzenin koruma binası, mozaikler hakkında çeşitli konularda bilgiler bulunmaktadır. Bilgilendirme panolarını aynı anda birden fazla kişi okuyamamaktadır.	Dokunmatik Ekran.	Teknolojik çağda z kuşağı olarak adlandırılan yeni nesil kullanıcıların çoğunluğu metinleri okumak yerine görsel ve seslerden faydalanarak deneyimlemeyi tercih etmektedirler. Bu doğrultuda müze içerisinde sirkülasyona engel olmayacak bir konuma dokunmatik ekranların yerleştirilmesi önerilmektedir. Dokunmatik ekranlar ve kullanıcılar arasındaki deneyimin keyifli hale gelmesi verimli ve akıcı olması için mozaiklerle ilgili oyunlar, videolar, grafik tasarımları gibi farklı tasarımlar bir arada sunulması ve dokunmatik sistemler sayesinde yapılan yönlendirmeler ile sayısız bilgiye ulaşılması, daha kalıcı ve eğlenceli olarak deneyimlenmesi amaçlanmakta ve ziyaretçilere aynı anda okunma fırsatı sağlanması amaçlanmaktadır.
 Resim 15. İstanbul Büyük Saray Mozaikleri Müzesi İç Mekanı	 Resim 16. Dokunmatik Ekran Örneği	 Resim 17. İstanbul Büyük Saray Mozaikleri Müzesi İç Mekanına Dokunmatik Ekran Eklenmiş Hali
Müze de bilgilendirme panolarında, bilimsel kazılar ve yazılı kaynaklardan edinilen bilgiler doğrultusunda önerilen, Büyük Saray Bölgesi'nin rekonstrüksiyonu bulunmaktadır.	Maket Projeksiyon Giydirme Uygulaması	Büyük Saray rekonstrüksiyonunun ve revaklı avlunun ziyaretçiler tarafından iyi anlaşılabilmesi adına maketinin yapılması ve projeksiyon tekniklerinden biri olan maket projeksiyon giydirme uygulaması ile kabartmalarla yapılmış topoğrafya haritası üzerine projeksiyon görüntülerini yansıtarak uygun bir yere konumlandırılması önerilmektedir. Bu doğrultuda maketi yapılan Büyük Saray Bölgesi'nin ve revaklı avlunun zihinde algısal örüntüsünü oluşturup, mozaiklerin konumunun bir bütün olarak daha kolay algılanmasını sağlamak amaçlanmaktadır.
 Resim 18. İstanbul Büyük Saray Mozaikleri Müzesi Rekonstrüksiyonu	 Resim 19. Maket Projeksiyon Giydirme Uygulama Örneği	 Resim 20. Maket Projeksiyon Giydirme Uygulama Örneği

Mevcut durumda kullanılan metaverse ortamında bir müze tasarımı bulunmamaktadır.	Metaverse Müze	Teknolojinin gelişmesiyle birlikte günümüzde müze sergileme yöntemleri hızla değişmektedir. Teknolojiye ayak uydurmak adına Büyük Saray Mozaikleri Müzesi'nin alternatif bir evren olan metaverse evreninde planlanması ve sanal bir müze ortamı yaratılması önerilmektedir. Bu sanal evrende kullanıcı avaturları aracılığıyla ziyaretçinin yönlendirmesine göre hareket ederek mozaiklerin algılanması ve deneyimlenmesinin sağlanması amaçlanmaktadır.
		
Resim 21. İstanbul Büyük Saray Mozaikleri Müzesi İç Mekanı	Resim 22. Metaverse Müze Örneği	Resim 23. İstanbul Büyük Saray Mozaikleri Müzesinin Metaverse'de Görünüm Denemesi
Mevcut durumda kullanılan artırılmış gerçeklik uygulaması müzede bulunmamaktadır.	Artırılmış Gerçeklik Teknolojisi	Artırılmış gerçeklik teknolojisiyle sergilenen mozağin telefon ve tablet yardımıyla kodu okutularak sanal bir ortamda mozaiklerin canlandırılması önerilmektedir.
		
	Resim 24. Artırılmış Gerçeklik Teknolojisi Örneği	Resim 25. İstanbul Büyük Saray Mozaikleri Müzesindeki Mozaiklerin Artırılmış Gerçeklik Teknolojide Görünümü
Müzede bordo renkli çelik trabzanlar tercih edilmiştir.	Şeffaf Trabzan	Yürüyüş yollarında şeffaf trabzanlar kullanılması önerilmektedir. Estetik ve çağdaş bir görüntü sağlanırken ayrıca trabzanların şeffaf olması mozaiklerin görünebilirliğine engel olmayarak ya da algıyı bozmayarak ziyaretçilere kolay bir şekilde mozaikleri inceleme fırsatı vermesini amaçlamaktadır.
		
Resim 26. İstanbul Büyük Saray Mozaikleri Müzesi İç Mekanı	Resim 27. Seville Müzesi İç Mekanı	Resim 28. İstanbul Büyük Saray Mozaikleri Müzesi İç Mekanına Şeffaf Trabzan Uygulama Denemesi
Duvar da dikey konumda sergilenen mozaikler mevcut durumda bulunan yürüyüş yolunda ziyaretçinin izleme mesafesi mozaikleri algılama konusunda yetersiz olduğu tespit edilmiştir.	Şeffaf Yürüyüş Yolu	Duvar da dikey konumda sergilenen mozaikleri ayakta görme mesafesi dikkate alınarak yürüyüş yolunun eninin genişletilmesi ve yürüyüş yolu genişletildiği takdirde aşağıda zemin kısmında yerinde sergilenen mozaiklerin görünebilirliği noktasında yürüyüş yollarının çelik konstrüksiyon üzerine yerleştirilmiş şeffaf cam şeklinde planlanması önerilmektedir.

 Resim 29. İstanbul Büyük Saray Mozaikleri Müzesi İç Mekanı	 Resim 30. Museum Hotel Antakya'nın İç Mekanı	 Resim 31. İstanbul Büyük Saray Mozaikleri Müzesi İç Mekanının Şeffaf Yürüyüş Yolu Denemesi
Mevcut durumda mozaiklerin arkasında çelik konstrüksiyonlar gözükmektedir.	Çelik Konstrüksiyon	Çelik konstrüksiyonun bulunduğu alan şişirilerek mozaiklerin arkasında sade bir yüzey oluşturulması önerilmektedir. Bu sayede ziyaretçiler tarafından mozaiklerin kolay bir şekilde algılanması ve karmaşıklığın giderilmesi amaçlanmaktadır.
 Resim 32. İstanbul Büyük Saray Mozaikleri Müzesi İç Mekanı		 Resim 33. İstanbul Büyük Saray Mozaikleri Müzesi İç Mekanının Duvarlarının Yeniden Düzenlenmiş Hali
Müze içerisinde mevcutta Braille yazılmış bilgiler içeren panolar, ücretsiz tekerlekli sandalye kiralama hizmeti, görme engelliler için maketler, işitme engelliler için rehberlik hizmeti, işaret dili tercümanı gibi engelli ziyaretçiler için imkanlar bulunmamaktadır ve ortopedik engelli ziyaretçiler için erişim zorluğu gözlemlenmiştir.	Engelli Maketi, Braille Yazılmış Katalog, Braille Yazılmış Pano	Sergileme organizasyonu gerçekleştirirken tüm engelli gruplar, yaşlılar, hamile bireyler bir diğer deyişle "herkes için müzeler" düşünülerek engelli dostu olması, tamamen erişilebilir bir şekilde planlanması, engelliler için park yeri, geniş rampaları olan yürüyüş yolları, ücretsiz tekerlekli sandalye kiralama hizmeti, ziyaret boyunca görme engellilerin oynayacağı maketler ve reproduksiyonlar, Braille ile yazılmış bilgiler içeren paneller ve broşürler, işitme engelli ziyaretçilerden oluşan gruplar için sesi yükselten kulaklıklarla uyumlu mikro alıcı hizmeti yanında en az on kişilik gruplar için işaret dili tercümanı önerilmektedir.
 Resim 34. İstanbul Büyük Saray Mozaikleri Müzesi İç Mekanından Örnekler	 Resim 35. Engelli Maketi, Resim 36. Braille Yazılmış Katalog Resim 37. Braille Yazılmış Pano	 Resim 38. İstanbul Büyük Saray Mozaikleri Müzesi İç Mekanına Yerleştirilmiş Braille Yazılmış Katalog
Çatıda mevcut durumda doğal aydınlatmadan yararlanılabilmek adına orta kısımda pencere bulunmaktadır.	Çatı Penceresi	Gün ışığından daha fazla yararlanılabilmesi adına çatı açıklığının artırılması önerilmektedir.

 Resim 39. İstanbul Büyük Saray Mozaikleri Müzesi Çatısı	 Resim 40. Çatı Penceresi Örneği	 Resim 41. İstanbul Büyük Saray Mozaikleri Müzesi Çatısının Yeniden Düzenlenmiş Hali
Mevcut durumda tekerlekli sandalye ve ayakta duran ziyaretçinin mozaikleri görme seviyeleri standart ölçülerin dışında olduğu tespit edilmiştir.	Tekerlekli Sandalye Kullanan ve Ayakta Duran Ziyaretçinin Görme Seviyeleri	Dean (2002)'in sergileme standartları dikkate alınarak mevcutta bulunan mozaiklerin yeniden konumlandırılması önerilmektedir.
 Resim 42. İstanbul Büyük Saray Mozaikleri Müzesi Sergilenen Mozaikler	 Resim 43. Tekerlekli Sandalye Kullanan ve Ayakta Duran Ziyaretçinin Görme Seviyeleri	 Resim 44. İstanbul Büyük Saray Mozaikleri Müzesi Sergilenen Mozaiklerinin Yeniden Düzenlenmiş Hali
Mevcut durumda müzede doğal ve yapay aydınlatmadan yararlanılmıştır. Yapay aydınlatma olarak tek tip florasan kullanılmıştır. Sergi mekanında ve ilişkili olduğu mekanlarda ışık seviyeleri tek tip olarak uygulandığı gözlemlenmiştir.	Antiquarium Müzesi Aydınlatması	Aydınlatma armatürlerinin değiştirilmesi ve uygun yerlere konulması önerilmektedir.
 Resim 45. İstanbul Büyük Saray Mozaikleri Müzesi İç Mekanında Kullanılan Florasanlar	 Resim 46. Antiquarium Müzesi Aydınlatması	 Resim 47. İstanbul Büyük Saray Mozaikleri Müzesi İç Mekanında Kullanılması Önerilen Armatür
Mevcutta müzenin resmi sitesi incelendiğinde tekerlekli sandalye kullanımına uygun olduğu bilgisi yer almaktadır. Ancak müze yerinde incelendiğinde tekerlekli sandalyeli ziyaretçiler normal gezi güzargah yolunu kullanamamaktadırlar, personel kısmından alınıp Arasta Çarşısı içerisinden geçirilerek mozaiklerin belirli kısımlarının görülmesi ilgili personel yardımı ile sağlanmaktadır.	Merdiven Tipi Engelli Platformu	Gezi güzargah yolunun olabildiğince genişletilmesi ve merdiven tipi engelli platformu çözümünün yapılması önerilmektedir.

 Resim 48. İstanbul Büyük Saray Mozaikleri Müzesi İç Mekanı Merdivenleri	 Resim 49. Merdiven Tipi Engelli Platformu Örneği	 Resim 50. İstanbul Büyük Saray Mozaikleri Müzesi İç Mekanı Merdivenlerine Engelli Platformu Eklenmiş Hali
Mevcut durumda müzede dinlenmek ve bir şeyler içmek için bir alan bulunmamaktadır.	Hatay Arkeoloji Müzesinde Bulunan Kafe Resim 51. Hatay Arkeoloji Müzesi İçinde Bulunan Kafe	Müze personelleri ile yapılan görüşmede ziyaretçilerin kafeye ihtiyaç duyduğu bilgisi alınmış ve uygun bir alana kafe tasarımı yapılması önerilmektedir.
Mecut durumda müzede ziyaretçilerin kullanabileceği bir tuvalet bulunmamaktadır.	Engelli Tuvalet örneği Resim 52. Napoli Ulusal Arkeoloji Müzesi Engelli Tuvaleti	Müzede bir alana ziyaretçiler ve engelli ziyaretçiler için uygun tuvalet yapılması önerilmektedir.

Sonuç

Antik çağlara uzanan tarihiyle mozaik sanatı, farklı zaman ve kültürlerde insanlık tarihi ve yaşamıyla ilgili önemli bir yer tutmaktadır. Roma İmparatorluğu zamanında şehir yapılarında, meydanlarda ve ev avlularında sıklıkla kullanılan mozaik sanatı Ortaçağ dönemi boyunca da Bizans da başlıca resim sanatı olmuş, Bizans sanat ve mimarisinin temel unsurlarından biri haline gelmiştir. Antik dönemden itibaren mozaik sanatı büyük bir öneme sahip olmuş ve günümüze kadar ulaşmayı başarmıştır. Bu önemli kültür varlığını korumak ve gelecek kuşaklara aktarmak hepimizin önemli bir görevidir. Bu çalışmada Ortaçağ, Akdeniz Örnekleri Işığında Mozaiklerin Korunması ve Sergilenmesi kapsamında İstanbul Büyük Saray Mozaikleri Müzesi incelenmiş olup tespit edilen sorunlar aşağıda verilmiştir;

- İstanbul Büyük Saray Mozaikleri Müzesi çok merkezi bir yerde olmasına rağmen pek çok kişi tarafından bilinmemektedir. Yönlendirmeler eksik bulunmuştur.
- Müze içerisindeki bordo renkli çelik konstrüksiyonlar algıyı dağıtmakta ve açıkta bulunan kablolar kötü bir görüntü oluşturmaktadır. Bu durum mozaiklerin algılanmasını güçleştirmektedir.
- Arasta çarşısına açılan pencere camları dönemin şartları gereği bir bütün olarak geçilememiştir.
- Müzede bilgilendirme konusunda eksiklik tespit edilmiştir.

- Müze içerisinde mozaikler hakkında bilgi vermek adına bilgilendirme panoları kullanılmıştır ancak bu panoların aynı anda birden fazla kişi tarafından okunamadığı tespit edilmiştir.

- Müzede bilgilendirme panolarında, bilimsel kazılar ve yazılı kaynaklardan edinilen bilgiler doğrultusunda önerilen, Büyük Saray Bölgesi'nin rekonstrüksiyonu bulunmaktadır. Ancak ziyaretçilerin kâğıt üzerinde bulunan bu rekonstrüksiyonu etkin bir şekilde algılayamadığı tespit edilmiştir.

- Mevcut durumda kullanılan metaverse ortamında bir müze tasarımı bulunmamaktadır.

- Mevcut durumda kullanılan arttırılmış gerçeklik uygulaması müzede bulunmamaktadır.

- Müzede bordo renkli çelik trabzanlar tercih edilmiştir. Bu trabzanlar estetik durmamakla birlikte algıyı dağıtmaktadır.

- Duvarda dikey konumda sergilenen mozaikler mevcut durumda bulunan yürüyüş yolunda ziyaretçinin izleme mesafesinin, mozaikleri algılama konusunda yetersiz olduğu tespit edilmiştir.

- Mevcut durumda mozaiklerin arkasında çelik konstrüksiyonlar gözükmektedir. Bu durum mozaiklere olan odağı bozmakta ve karmaşıklığa yol açmaktadır.

- Müze içerisinde mevcutta braille yazılmış bilgiler içeren panolar, engelli tuvaleti, ücretsiz tekerlekli sandalye kiralama hizmeti, görme engelliler için maketler, işitme engelliler için rehberlik hizmeti, işaret dili tercümanı gibi engelli ziyaretçiler için imkanlar bulunmamaktadır ve ortopedik engelli ziyaretçiler için erişim zorluğu gözlemlenmiştir.

- Çatıda mevcut durumda doğal aydınlatmadan yararlanılabilmek adına orta kısımda pencere bulunmaktadır. Ancak bu pencerenin yetersiz olduğu gözlemlenmiştir.

- Mevcut durumda tekerlekli sandalye ve ayakta duran ziyaretçinin mozaikleri görme seviyeleri standart ölçülerin dışında olduğu tespit edilmiştir.

- Mevcut durumda müzede doğal ve yapay aydınlatmadan yararlanılmıştır.

- Yapay aydınlatma olarak tek tip floresan kullanılmıştır. Sergi mekânında ve ilişkili olduğu mekanlarda ışık seviyeleri tek tip olarak uygulandığı gözlemlenmiştir.

- Mevcutta müzenin resmî sitesi incelendiğinde tekerlekli sandalye kullanımına uygun olduğu bilgisi yer almaktadır. Ancak müze yerinde incelendiğinde tekerlekli sandalyeli ziyaretçiler normal gezi güzergâh yolunu kullanamamaktadırlar, personel kısmından alınıp Arasta çarşısı içerisinde geçirilerek mozaiklerin belirli kısımlarının görülmesi ilgili personel yardımı ile sağlanmaktadır.

- Mevcut durumda müzede dinlenmek ve bir şeyler içmek için bir alan bulunmamaktadır.

- Mevcut durumda müzede ziyaretçilerin kullanabileceği bir tuvalet bulunmamaktadır.

Yapılan bu tespitler sonucunda Türkiye'de ve dünyadaki müzeler incelenerek iç mimarlık tasarım ilkeleri kapsamında aşağıdaki öneriler sunulmuştur;

- Büyük Saray Mozaikleri Müzesi'ne gelen turistlerin daha kolay ulaşmasını sağlamak amacıyla Sultanahmet Meydanı'nda bulunan Dikilitaş'tan itibaren müzeye kadar zeminde bir yönlendirme işaretinin konumlandırılması önerilmektedir.

- Çelik konstrüksiyon rengini antrasit renge boyayarak modern bir görüntü oluşturulması, açıkta bulunan kabloların saklanması önerilmektedir.

- Cam sanayinin gelişmesiyle birlikte büyük açıklıkların tek bir camla geçilmesi mümkün olmuştur. Bu alanda bir bütün olarak kurşun geçirmez tamperli camın daha estetik ve çağdaş bir görüntü oluşturacağı düşünülmektedir.

- Müze girişine ve müze içerisine önemli noktalara, tek parmakla ekrana dokunarak Büyük Saray Mozaik Müzesi hakkında bilgi almak amacıyla açık ve kapalı alanda rahatça kullanılabilen etkileşimli bilgi kiosku yerleştirilmesi önerilmektedir.

- Müze içerisinde sirkülasyona engel olmayacak bir konuma dokunmatik ekranların yerleştirilmesi önerilmektedir. Bu sayede ziyaretçilere aynı anda bilgiye ulaşma ve deneyim kazanma fırsatı sunulmuş olur.

- Büyük Saray rekonstrüksiyonun ve revaklı avlunun ziyaretçiler tarafından iyi anlaşılabilmesi adına maketinin yapılması ve projeksiyon tekniklerinden biri olan maket projeksiyon giydirmesi uygulaması ile kabartmalarla yapılmış topoğrafya haritası üzerine projeksiyon görüntülerini yansıtarak uygun bir yere konumlandırılması önerilmektedir.

- Teknolojiye ayak uydurmak adına Büyük Saray Mozaikleri Müzesi'nin alternatif bir evren olan metaverse evreninde planlanması ve sanal bir müze ortamı yaratılması önerilmektedir.

- Arttırılmış gerçeklik teknolojisiyle sergilenen mozaiklerin telefon ve tablet yardımıyla kodu okutularak sanal bir ortamda mozaiklerin canlandırılması önerilmektedir.

- Yürüyüş yollarında estetik, çağdaş bir görüntü için ve mozaiklerin görülebilirliği açısından şeffaf trabzanların kullanılması önerilmektedir.

- Yürüyüş yolunun eninin genişletilmesi ve yürüyüş yolu genişletildiği takdirde aşağıda zemin kısmında yerinde sergilenen mozaiklerin görülebilirliği noktasında yürüyüş yollarının çelik konstrüksiyon üzerine yerleştirilmiş şeffaf cam şeklinde planlanması önerilmektedir.

- Çelik konstrüksiyonun bulunduğu alan şişirilerek mozaiklerin arkasında sade bir yüzey oluşturulması önerilmektedir.

- Müzenin engelli dostu olması, tamamen erişilebilir bir şekilde planlanması, engelliler için park yeri, geniş rampaları olan yürüyüş yolları, ücretsiz tekerlekli sandalye kiralama hizmeti, ziyaret boyunca görme engellilerin oynayacağı maketler ve reproduksiyonlar, Braille ile yazılmış bilgiler içeren paneller ve broşürler, işitme engelli ziyaretçilerden oluşan gruplar için sesi yükselten kulaklıklarla uyumlu mikro alıcı hizmeti yanında en az on kişilik gruplar için işaret dili tercümanı önerilmektedir.

- Gün ışığından daha fazla yararlanılabilmesi adına çatı pencerelerinin artırılması önerilmektedir.

- Aydınlatma armatürlerinin değiştirilmesi ve uygun yerlere konulması önerilmektedir.

- Gezi güzergâh yolunun olabildiğince genişletilmesi ve merdiven tipi engelli platformu çözümünün yapılması önerilmektedir.

- Müze personelleri ile yapılan görüşmede ziyaretçilerin kafeye ihtiyaç duyduğu bilgisi alınmış ve uygun bir alana kafe tasarımı yapılması önerilmektedir.

- Müzede bir alana ziyaretçiler ve engelli ziyaretçiler için uygun tuvalet yapılması önerilmektedir.

Dünya’da ve Türkiye’de müzecilik anlayışı her geçen gün daha ileriye gitmekte olup teknolojik gelişmeler müze tasarımlarında da etkili olmaktadır. Bizans döneminin en güzel eserlerinden olan Büyük Saray’a ait mozaikler bu tür teknolojik özelliklere sahip, mozaikleri ön plana çıkaracak, onların algılanmasını sağlayacak iyi bir iç mimari tasarımını hak etmektedir. Bu çalışmasının ileride Büyük Saray Mozaik Müzesi’ne yapılacak iyileştirme çalışmalarına iyi bir altlık olacağı düşünülmektedir.

Teşekkür

Bu çalışmanın verileri Merve Önder’in Akdeniz Üniversitesi Akdeniz Uygarlıkları Araştırma Enstitüsü Akdeniz Ortaçağ Araştırmaları Ana Bilim Dalı’nda 2022 de tamamlanan Ortaçağ Akdeniz Örnekleri Işığında Mozaiklerin Korunması ve Sergilenmesi: İstanbul Büyük Saray Mozaikleri Müzesi Örneği tezinden alınmıştır.

Kaynaklar

Ataş, Zilhace. Bizans İmparatorluğu’nda Saray Teşkilatı. Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi. Elazığ: Fırat Üniversitesi, 2007.

Cömert, Bedrettin. Mitoloji ve İkonografi, Ankara: De Ki Yayınları, 2010.

Ekincioglu, Gökhan, Başbüyük, Zeynel, Gölbaş, Alper, Akbudak Kaydu, İlkay. Geçmişten Günümüze Doğaltaş Mozaik Sanatı ve Geleceğe Aktarılması. *Journal of Interdisciplinary and Intercultural Art* 3 (2018):81-91.

Erbay, Mutlu. Müzelerde Sergileme ve Sunum Tekniklerinin Planlanması. İstanbul: Beta Yayıncılık, 2010.

Erkan, Oğuz. Mozaik Sanatı ve Büyük Saray Mozaikleri Restorasyon Çalışmaları. Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi. İstanbul: Maltepe Üniversitesi, 2006.

Eyice, Semavi. Bizans Mimarisi: Mimarbaşı Koca Sinan, Yaşadığı Çağ ve Eserleri 1: Ankara: Vakıflar Genel Müdürlüğü Yayınları, 1998: 45-51.

Fischer, Peter. Das Mosaik: Entwicklung, Technik, Eigenart. Wien: Schroll, 1969.

Genç, Adem. Bizans ve Roma’da mozaik sanatı. *Dokuz Eylül Üniversitesi Güzel Sanatlar Fakültesi Dergisi*, 8.9 (1994): 87-93.

Hasan, Bahar. Roma ve Bizans Tarihi. Konya: Kömen Yayınları, 2010.

Hetto, Ozan. Sinop Balatlar Kilisesi Kazısı Erken Bizans Dönemi Mozaiklerinin İkonografisi. Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi. Kayseri: Erciyes Üniversitesi, 2021.

Jobst, Werner., Erdal, Behçet. ve Gurtner, Christian. İstanbul Büyük Saray Mozaikliği Araştırmalar ve Onarım Sergileme 1983-1997. İstanbul: Arkeoloji ve Sanat Yayınları, 1997.

Kır, Berk. İstanbul’da Bizans İmparatorlarının Sarayı: Büyük Saray, STA 246 Ders Notları. İstanbul: Mimar Sinan Güzel Sanatlar Üniversitesi, 2018.

Kırlı Özer, Gözde. Mozaiklerin Yerinde Sergilenmesi ve Korunmasına Yönelik Tasarımlarda İlişkisel Anlam Çözümlemesinin Katkıları. *Journal of Mosaic Research*, 14 (2021): 355-362.

- Uğuryol, Mehmet. Arkeolojik Taban Mozaiklerinin Restorasyonu, Konservasyonu ve Sergilenmesi. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi. İstanbul: Yıldız Teknik Üniversitesi, 2005.
- Üstüner, Ali Cengiz. Mozaik sanatı. İstanbul: Engin Yayıncılık, 2002.
- Yalçın, Bilban Asnu. Bizans Büyük Sarayı Yapıları ve Kurumları. Yayınlanmamış Doktora Tezi. İstanbul: İstanbul Üniversitesi, 2000.
- Yıldız, Sevcen. Bizans Tarihi, Kültürü, Sanatı ve Anadolu'daki İzleri. Ankara: Gazi Kitabevi, 2008.

Görsel Kaynakçası

- Resim 6:** [https://dakikreklam.com.tr/gallery/zemin-yonlendirme/\(4.11.2021\)](https://dakikreklam.com.tr/gallery/zemin-yonlendirme/(4.11.2021)).
- Resim 13:** <http://turkish.self-kiosk.com/quality-11973449-infrared-displays-kiosk-printing-machine-high-accuracy-with-thermal-printer> (22.12.2021).
- Resim 16:** Keş, Yusuf ve Başer Akyürek, Asena. Teknoloji ile Büyüyen Yeni Nesil için İnteraktif Müzeler. *Medeniyet Sanat- İMÜ Sanat, Tasarım ve Mimarlık Fakültesi Dergisi*, 4.2 (2018): 95-110.
- Resim 19:** Boyraz, Burak. Müzelerde sergileme yöntemleri bağlamında teknoloji kullanımı. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi. İstanbul: Yıldız Teknik Üniversitesi, 2011.
- Resim 22:** <https://itsallaroundus.art/> (15.04.2022).
- Resim 24:** Coşkun, Cumhur. Bir sergileme Yöntemi Olarak Artırılmış Gerçeklik. *Sanat ve Tasarım Dergisi*, 20 (2017): 61-75.
- Resim 27:** <https://www.inexhibit.com/case-studies/metropol-parasol-antiquarium-museum-seville/> (22.03.2022).
- Resim 30:** <https://www.charismaticplanet.com/wp-content/uploads/2020/05/museum-hotel-antakya-11.jpg> (07.04.2022).
- Resim 31:** <http://angelesdescarnados.blogspot.com/2010/04/villa-romana-la-olmeda-pedrosa-de-la.html>, (https://cadenaser.com/emisora/2017/01/21/radio_palencia/1484992050_838198.html) (09.05.2022).
- Resim 32:** https://cadenaser.com/emisora/2017/01/21/radio_palencia/1484992050_838198.html (13.05.2022).
- Resim 33:** https://cadenaser.com/emisora/2017/01/21/radio_palencia/1484992050_838198.html (13.05.2022).
- Resim 36:** <https://turkish.alibaba.com/product-detail/Topwindow-Aluminium-Frame-Automatic-Triangle-Pyramid-62234930878.html> (13.05.2022).
- Resim 39:** Majevki, J. (2011). Smithsonian guidelines for accessible design. Erişim adresi: <https://www.thc.texas.gov/public/upload/publications/Smithsonian%20Guidelines%20for%20accessible%20design.pdf>
- Resim 42:** <https://shoptr2.educationnext.com/category?name=m%C3%BCze%20aydinlatma%20armat%C3%BCrleri> (19.03.2022).
- Resim 43:** https://commons.wikimedia.org/wiki/File:Antiquarium_1.jpg (07.06.2022).
- Resim 45:** https://ake.com.tr/uploads/documents/Engelli_Sistemleri.pdf (11.06.2022).
- Resim 47:** https://www.tripadvisor.com.tr/Restaurant_Review-g312729-d17705207-Reviews-Muze_nin_Kahvesi-Antakya_Hatay_Province_Turkish_Mediterranean_Coast.html (11.06.2022).
- Resim 48:** <https://www.neoldu.com/napoli-ulusal-arkeoloji-muzesi-hakkindabilgi-33411h.htm> (26.05.2022).

NEW APPROACHES TO THE EXHIBITION OF MOSAICS: THE CASE OF THE ISTANBUL GREAT PALACE MOSAIC MUSEUM

Merve Önder, Zuhâl KAYNAKCI ELİNÇ, Latif Gürkan KAYA

ABSTRACT

Many monumental architectural structures such as palaces, churches and basilicas were built in Istanbul during the Byzantine Period. One of the most important of these works is the Great Palace. The Great Palace Mosaics, which are the works of the Byzantine period, are exhibited in the İstanbul Great Palace Mosaics Museum today. A protective museum was established in Sultanahmet, the heart of Istanbul and these mosaics are exhibited in this museum today. Today, museum structures and the exhibition methods in them have changed a lot with the increase of technology and innovations in design. 3D exhibition, kiosks, touch screens, virtual realities and many other technological exhibition methods are seen today. The purpose of this study is The Great Palace Mosaics Museum enables the mosaics to be better understood, to reach more people, take more place in the digital environment and to capture the contemporary period. The study was conducted in three stages. In the first stage, the definition of mosaics, its history and the preservation of mosaics were examined. In the second stage, the museums exhibiting in the works of the medieval period in the Mediterranean area were analyzed. In the final stage, the Great Palace Mosaics Museum was mentioned, examined and design suggestions were presented within the scope of protection and exhibition in line with the understanding of contemporary museology. Purpose of this study, the preservation and exhibition of mosaics in the light of Mediterranean Medieval examples are analyzed and design suggestions are presented within scope of the preservation exhibition of the Great Palace Mosaics of Istanbul.

Keywords: Mosaic, Istanbul Palace Mosaics Museum, exhibition